

სიმბოლიკა ძალადობრივ ექსტრემისტულ ორგანიზაციებში

რეზიუმე

გასული ათწლეულების განმავლობაში ძალადობრივ ექსტრემისტულ დაჯგუფებებს სხვადასხვა სფეროში აქტიურად იკვლევდნენ. მკვლევართა ნაწილი სწავლობდა ამ ორგანიზაციების სტრუქტურას, საქმიანობის და ბრძოლის ტაქტიკას, იდეოლოგიას, წევრთა ქცევებს. თუმცა კვლევის ძალიან მცირე რაოდენობა ეხებოდა იმ სიმბოლოების ანალიზს, რომელსაც ეს დაჯგუფებები იყენებენ საკუთარ ლოგოებსა თუ დროშებზე.

ძალადობრივი ექსტრემისტული დაჯგუფებები სხვადასხვა სიმბოლიკას მიმართავენ საკუთარი იდეოლოგიის, ნარატივების, გზავნილების თუ ტაქტიკის გასავრცელებლად. ისინი სიმბოლოებად იყენებენ ფიგურებს, ფერებს, ფორმებს, გრაფიკულ ნიშნებს, ტატუებს, გამოსახულებებს, რათა საზოგადოებას საკუთარი მიზნები გააცნონ. მაგ., ლოგოზე დატანილი იარაღის გამოსახულება ბრძოლის მანიშნებელია (ფარკი, ალ-კაიდა), რელიგიური ნიშნების გამოსახვა აჩვენებს, რომ დაჯგუფება ამა თუ იმ რელიგიურ იდეოლოგიას იზიარებს, მარქსისტული თუ კომუნისტური დაჯგუფებები ძირითადად ლოგოზე ვარსკვლავს გამოსახავენ.

კულტურა რომ ტერორიზმის შესაბამის ფორმას აყალიბებს, ეს სიმბოლიკის გამოყენებაშიც კარგად ჩანს. სიმბოლოების გამოყენება, რომელიც ადგილობრივი მოსახლეობის კულტურულ ელემენტებს მოიცავს, მეტ ადამიანს ახალისებს, დაჯგუფებაში გაერთიანდეს. გერმანიაში კაპიტალიზმის მოწინააღმდეგე სტუდენტები გერმანული წითელი არმიის ფრაქციას ანუ ბაადერ-მაინჰოფის დაჯგუფებას აქტიურად უერთდებოდნენ. აღსანიშნავია, რომ მათთვის თვალშისაცემი იყო დაჯგუფების სიმბოლო: წითელი ვარსკვლავი და იარაღი, რაც მათ სოციალიზმისკენ კუთვნილებას და ბრძოლას გამოხატავდა.

აღსანიშნავია, რომ ექსტრემისტული დაჯგუფებების სიმბოლიკა ყოველთვის არ არის მათი დიზაინის თუ შემოქმედების ნაყოფი. ზოგ შემთხვევაში დაჯგუფებები უკვე არსებულ სიმბოლოებს იყენებენ საკუთარ ლოგოებსა თუ დროშებზე.

საკვანძო სიტყვები: ძალადობრივი ექსტრემისტული ორგანიზაცია, ლოგო, სიმბოლო, დროშა, ტერორიზმი

ტერორიზმში სიმბოლიკა რომ მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, ამაზე მეტყველებს ტერორისტების მიერ თავდასხმების დროს შერჩეული სამიზნეებიც. 2001 წლის 11 სექტემბრის ცნობილი ტერაქტების დროს თვითმფრინავების გამტაცებლები თავს დაესხნენ ამერიკის ყველაზე მნიშვნელოვან სიმბოლოებს: ეკონომიკური ძალაუფლების სიმბოლოდ აღიარებულ მსოფლიო სავაჭრო ცენტრს, თეთრ სახლს¹ – პოლიტიკური ძალაუფლების სიმბოლოს, პენტაგონს – სამხედრო ძლიერების სიმბოლოს.

1996 წელს ამერიკელმა ყოფილმა სამხედრომ თიმოთი მაქვეიმ ოკლაჰომაში ფედერალური ბიუროს შენობა ააფეთქა იმ მოტივით, რომ ხაზი გაესვა ფედერალური მთავრობის როლისთვის; ასევე, 2008

¹ თეთრ სახლზე თავდასხმა ვერ გამოდგა წარმატებული, რადგან მგზავრების წინააღმდეგობის გამო, თვითმფრინავი ადრე ჩამოვარდა.

წელს მუმბაის სასტუმრო პაკისტანის ტალიბანის წევრი ტერორისტების სამიზნე მხოლოდ იმიტომ გახდა, რომ ის მთავარ ტურისტულ ადგილს წარმოადგენდა უცხოელებისთვის ინდოეთში; 1997 წელს ეგვიპტეში მოქმედი ალ-გამაა ალ-ისლამიას წევრები ტურისტებს თავს დაესხნენ ლუქსორში ხატშეპსუტის სასახლესთან, რომელიც ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ტურისტული ადგილია ზემო ეგვიპტეში.

ექსტრემისტული დაჯგუფებები სხვადასხვა ტიპის სიმბოლოებს იყენებენ მათი იდეოლოგიების შესაბამისად. ის დაჯგუფებები, რომელიც ოკუპაციის წინააღმდეგ იბრძვის, პატრიოტული შინაარსის ლოგოებს იყენებს. ამ ლოგოებზე ძირითადად გამოსახულია მათი სამშობლოს რუკა და იარაღი. ასეთი სიმბოლოებს ძირითადად ვხვდებით პალესტინური დაჯგუფებების ლოგოებზე (Foreign Terrorist Organizations, <https://www.dni.gov/nctc/ftos.html>).

სტატიაში გაანალიზებულია ის სიმბოლოები, ლოგოები და დროშები, რომლებსაც ექსტრემისტული ძალადობრივი დაჯგუფებები იყენებს. სტატიაში სიმბოლოები დაჯგუფებულია რამდენიმე ჯგუფად და ერთიანდება მათი აღმოცენების მიზეზების მიხედვით, ასევე იმის მიხედვით თუ რა კავშირი აქვს ამა თუ იმ სიმბოლოს დაჯგუფების იდეოლოგიასთან თუ აქვს საერთოდ ასეთი კავშირი. კვლევაში დაახლოებით 100 დაჯგუფების ლოგო, დროშა და სიმბოლოა გამოკვლეული, რომელიც XX-XXI საუკუნეებში აქტიურობდა და გაეროს მიერ ტერორისტული დაჯგუფებების სიაში იყო შეტანილი სხვადასხვა დროს.

რელიგიური სიმბოლოები

მთვარე

ყველაზე გავრცელებული სიმბოლოა ნახევარმთვარის გამოსახულება და მას ისლამისტური დაჯგუფებები იყენებენ. ისლამის სიმბოლოს საკუთარ ლოგოზე გამოსახვით დაჯგუფებები აჩვენებენ მათ ისლამისადმი კუთვნილებას.

მეჩეთი

ლიბანში მოქმედი ისლამური რადიკალური დაჯგუფების ასბათ ალ-ანსარ დროშაზე გამოსახულია მეჩეთის გრაფიკული გამოსახულება ორ კიბლასთან² ერთად წარწერით: "ავვალ ალ-კიბლათაინ" (ქართ. პირველი ორი კიბლით). ისლამის ისტორიის მიხედვით, ორკიბლიანი მეჩეთი ანუ "მასჯიდ ალ-კიბლათაინ" მედინაში მდებარეობდა და ის იმ ადგილას აშენდა, სადაც მოციქულმა მუჰამადმა ღმერთისგან მიიღო ბრძანება, ლოცვის მიმართულება იერუსალიმიდან მექისკენ შეეცვალა (Arab News, 3/06/2018). ასბათ ალ-ანსარის მიერ ამ სიმბოლოს გამოყენება უკავშირდება დაჯგუფების მიზანს, შექმნას ისლამური სახელმწიფო, რომელიც ისლამის ზუსტ ინტერპრეტაციებს დაეფუძნება.

ალ-აკსას წამებულთა ბრიგადები და ჰამასის დაჯგუფება ასევე იყენებს მეჩეთის გრაფიკულ გამოსახულებებს. ალ-აკსას დაჯგუფების შემთხვევაში ყვითელი ფერის დროშაზე გამოსახულია შავი ფერის AK-47 და კლდის გუმბათი. დაჯგუფების სახელიც მეჩეთს უკავშირდება, რომელიც იმ სამ განსაკუთრებულ მეჩეთში შედის, სადაც მხოლოდ მუსლიმს შეუძლია შესვლა. ისლამის წესების მიხედვით, სამი მეჩეთი ითვლება წმინდა ადგილად, სადაც არამუსლიმს არ შეუძლია შესვლა: ქააბას ტაძარი მექაში, მოციქულის მეჩეთი მედინაში და ალ-აკსას მეჩეთი იერუსალიმში. მუსლიმური გადმოცემით, ალ-აკსას მეჩეთი იმ ადგილას მდებარეობს, საიდანაც მოციქული მუჰამადი სამოთხეში ავიდა. ეს მეჩეთი ხშირად არის საომარი შეტაკებების ცენტრი ისრაელის ჯარისკაცებსა და მუსლიმებს შორის. მუსლიმებს სჯერათ, რომ ისრაელელი სამხედროები ცდილობენ, დაანგრიონ ალ-აკსას მეჩეთი. სწორედ ამიტომ, ამ მეჩეთის დაცვის მიზნით შექმნილ დაჯგუფებას ალ-აკსას ბრიგადები ანუ მცველები დაარქვეს.

² კიბლა – ქართულად ნიშნავს მიმართულებას ქააბას ტაძრისკენ მექაში, საუდის არაბეთში. კიბლას მუსლიმები ლოცვისას იყენებენ მიმართულების განსაზღვრისთვის. თითოეულ მეჩეთს აქვს სპეციალური ნიშა კიბლასთვის, რომელსაც მიჰრავი ეწოდება. კიბლას ასევე იყენებენ მუსლიმების დაკრძალვისას მიმართულების განსაზღვრად (ბერაძე, 1999, 112).

შაჰადა

მუსლიმის ხუთი ვალდებულებიდან შაჰადა ის პირველი ვალდებულებაა, რომელიც მუსლიმმა უნდა შეასრულოს. ის ორი ფორმულისგან შედგება: 1. ერთი ღმერთის აღიარება. 2. მუჰამადის მოციქულობა.³ იმის მიუხედავად, რომ ამ ფრაზას არანაირი კავშირი არ აქვს რადიკალიზმსა თუ ძალადობასთან, თითქმის ყველა ისლამისტური დაჯგუფება საკუთარ დროშასა თუ ლოგოზე მას გამოსახავს. მაგ., სომალიში მოქმედი ალ-შაბაბი, ერაყის ალ-კაიდა, ალ-კაიდა ისლამურ მადრიბში (Terrorism Imagery Recognition, <https://info.publicintelligence.net/SDLECC-TerroristImagery.pdf>).

შავი დროშა

შავი დროშა პოპულარული გახდა ერაყსა და სირიაში ე.წ. ისლამური სახელმწიფოს გამოჩენასთან ერთად. ე.წ. ისლამური სახელმწიფო არ არის ერთადერთი ექსტრემისტული დაჯგუფება, რომელიც შავ დროშას იყენებს, არამედ შავ დროშას ატარებს ისეთი დაჯგუფებები, როგორიცაა ტალიბანი ავღანეთში, ნესრას ფრონტი სირიაში, ჩეჩნური ჯიჰადისტური დაჯგუფებები, ჰიზბ ალ-თაჰრირი. ვექსილოლოგი თედ ქაინი ამტკიცებს, რომ დაჯგუფებები იშვიათად იყენებენ შავ დროშებს. თუმცა ე.წ. ისლამურმა სახელმწიფომ მაინც გადაწყვიტა შავი ფერის დროშის გამოყენება, რათა შორიდანვე ადვილად გამოსაცნობი გამხდარიყო. შავი დროშაზე დატანილია შაჰადა და მოციქულ მუჰამადის ბეჭედი (npr, 2014, <https://www.npr.org/2014/11/22/365993105/what-does-its-chosen-banner-says-about-isis>).

აღსანიშნავია, რომ ე.წ. ისლამური სახელმწიფოს შავ დროშაზე მცირე განსხვავებაა იმით, რომ მოციქულის ბეჭედზე იკითხება შემდეგი წარწერა: ალაჰი, მოციქული მუჰამადი. როგორც ჩანს, წარწერა, რომელიც ვერტიკალურად იკითხება, ასახავს შაჰადას ფორმულის მეორე ნაწილს, რომ მუჰამადი ალაჰის მოციქულია. ისლამური წარმართვის მიხედვით, მოციქულმა მუჰამადმა წერილები დაუგზავნა იმ დროინდელ ძლევამოსილ მმართველებს ეგვიპტეში, სპარსეთში, ეთიოპიაში და მათ სთხოვა ისლამზე მოქცევა. სწორედ ამ წერილებზეა გამოყენებული ის ბეჭედი, რომელიც შემდგომ შავ დროშაზე გადაიტანეს და რომელიც ახლა ე.წ. ისლამური სახელმწიფოს შავ დროშას ამშვენებს.

ე.წ. ისლამური სახელმწიფო ყოველთვის ცდილობდა, რომ დაჯგუფების ისლამთან და ისლამის ისტორიასთან კავშირი ეჩვენებინა. ამიტომაც დაჯგუფება "ისლამურ სიმბოლოებს" იყენებდა და შავი დროშაც მათ შორისაა. შავი დროშა ისლამური თეოლოგიის მიხედვით, რამდენიმე ჰადისშია აღნიშნული.⁴ ყურანში არ არის ნახსენები შავი დროშა, მაგრამ ერთადერთი წყარო, რომელიც შავ ფერსა და დროშას ახსენებს, ჰადისია. "როდესაც შავ დროშას დაინახავთ ხორასნიდან⁵, მათთან მიდით, მათ შორის იქნება ალაჰის ხალიფა, მაჰდი" (Al-Bastawi, 158). არსებობს სხვა ჰადისიც, იბნ მაჯასა და ალ-ჰაქიმის მიერ ჩაწერილი: "თუ ხორასნიდან მომავალ შავ დროშას დაინახავთ, მათთან დაუყოვნებლივ მიდით, თუნდაც თოვლზე იაროთ, რადგან მათ შორისაა ხალიფა ალ-მაჰდი... და ვერავინ შეაჩერებს არმიას, სანამ ისინი იერუსალიმამდე არ მოვლენ" (Sunan Ibn Majah, 4048).

ეს ჰადისები არ არის შეტანილი ჰადისების წიგნში, თუმცა რამდენიმე მუსლიმი მეცნიერი ახსენებს საკუთარ ნაშრომებში განსხვავებით აჰმად იბნ ჰანბალისა⁶, რომელიც საერთოდ არ აღიარებს ამ ჰადისების ავთენტურობას.

შავი დროშის ისტორია მოციქულ მუჰამადს და მის მიმდევრებს უკავშირდება. მოციქული შავი ფერის დროშას იყენებდა ბრძოლებში, თუმცა არა როგორც სიმბოლოს, არამედ საშუალებას იმისთვის,

3 შაჰადა – "არ არის ღმერთი, გარდა ღმერთისა და მუჰამადი არის ღმერთის მოციქული" ("ლა ილაჰა ილაჰა ალ-ლაჰა მუჰამადი რასულ ალ-ლაჰ").

4 ჰადისი – მოციქულ მუჰამადის გამონათქვამი ან ქცევა, ჰადისი ითვლება მეორე მნიშვნელოვან წყაროდ ყურანის შემდეგ ისლამში. ჰადისების ავტორები ძირითადად არიან მუჰამადის თანამედროვეები ან მისი მემკვიდრეები. ჰადისების სამი ტიპი გამოიყოფა: სწორი ანუ ჭეშმარიტი (საჰიჰ), კარგი (ჰასან) და სუსტი (და'იფ) ან დაუდასტურებელი (საჰიბ) (Robson, 1986, 23-28).

5 ხურასანი, ხორასანი – ისტორიული მხარე აღმოსავლეთ რეგიონში, რომელიც მოიცავდა ირანის, ავღანეთის, ცენტრალური აზიის და პაკისტანის ნაწილს. სახელი ხორასანი სპარსულად "მზის მიწას" ნიშნავს.

6 აჰმად იბნ ჰანბალი (780-855) – ყველაზე მნიშვნელოვანი და გავლენიანი მუსლიმი მეცნიერი, ჰანბალიტური მადჰაბის დამფუძნებელი, რომელიც ისლამური სამართლის სკოლის ყველაზე ტრადიციული და მკაცრი მიდგომებით ხასიათდება (Schacht, 1986, 153-164).

რომ მისი არმია გამოერჩია მტრის ჯარისგან. ასევე ცნობილია, რომ მოციქული მუჰამადი სხვადასხვა ფერის დროშებს იყენებდა ბრძოლებში. მოგვიანებით, VIII საუკუნეში აბასელთა დინასტია იყენებდა შავი ფერის დროშას ომაელთა ხალიფების წინააღმდეგ ამბოხებების დროს. შავი ფერის დროშები ასევე გამოიყენებოდა რელიგიური აჯანყებების თუ ჯიჰადის დროს. ამრიგად, შავი დროშა აბასელთა მოძრაობას დაუკავშირდა. თანამედროვე ისლამური ექსტრემისტული დაჯგუფებები ასევე იყენებენ მწვანე ფერის დროშებს (მაგ., *ჰარაქათ ალ-ჯიჰად ალ-ისლამი*) (Bahari, 2014, 17).

ყურანი

შაჰადას მსგავსად, ყურანიც ხშირადაა გამოსახული ისლამური რადიკალური ორგანიზაციების ლოგოებსა და დროშებზე. არაბულ სამყაროში ყველაზე ძველი "მუსლიმი ძმების" დაჯგუფების ლოგოზე, რომელიც 1928 წელს ეგვიპტეში დაარსდა, ყურანი და ორი ხმალია გამოსახული, რაც ორგანიზაციის მიზანს ასახავს, რომელიც დამფუძნებელმა ჰასან ალ-ბანამ გამოაცხადა: "ალაჰი ჩვენი მიზანია, მოციქული ჩვენი ლიდერია, ყურანი ჩვენი კონსტიტუციაა, ჯიჰადი ჩვენი გზაა" (Husain, 2003, 160).

ჯვარი

ჯვარი ხშირად გამოიყენება ქრისტიანული იდენტობის მოძრაობის მიერ, რომელიც თეოტოკანიათა უზენაესობის და სხვა რასების წინააღმდეგ ძალადობის მოწოდებით გამოდის.⁷ ასეთი დაჯგუფებები ცდილობენ რელიგიური იდეოლოგიით გაამართლონ საკუთარი ძალადობრივი ქმედებები. იმ დაჯგუფებებს შორის, რომელიც სიმბოლოდ ჯვარს იყენებს, გამოირჩევა ამერიკაში მოქმედი ყველაზე მნიშვნელოვანი ექსტრემისტული ორგანიზაცია *კუ კლუქს კლანი* (KKK). რასისტული ორგანიზაცია, რომელსაც საქმიანობის ხანგრძლივი ისტორია აქვს, ამერიკის კონსტიტუციის მე-13 შესწორების შედეგად შეიქმნა, რომელიც მონობას კრძალავდა (Nacos, 2016, 74). *კუ კლუქს კლანის* სამიზნეებს შავკანიანი ადამიანები წარმოადგენდნენ, რომელთა წინააღმდეგ ღამის რეიდებს აწყობდნენ. კლანს საქმიანობის სამი პერიოდი ქონდა: პირველად ის 1865 წელს აღმოცენდა, მეორე პერიოდში კლანის აღმოცენების მიზეზი გრიფითის ფილმის "ერის დაბადება" გახდა, რომელიც კლანს და რასობრივ დისკრიმინაციას მხარს უჭერდა, მესამე პერიოდი კი XX საუკუნის 50-იან წლებს და კათოლიკეების და ებრაელების წინააღმდეგ საქმიანობას უკავშირდება.

აღსანიშნავია, რომ *კუ კლუქს კლანის* დაჯგუფება საკუთარი ქმედებების გასამართლებად ქრისტიანულ იდეოლოგიას მიმართავდა. შესაბამისად, ორგანიზაცია სამ სიმბოლოს იყენებდა: თეთრი ჯვარი წითელ წრეში, სამი ასო "ქ" სამკუთხედში და ცეცხლმოკიდებული ჯვარი. პირველი სიმბოლო XX საუკუნის დასაწყისში გამოჩნდა დაჯგუფების ლოგოზე, ცეცხლმოკიდებული ჯვარი კი კლანის საქმიანობის მეორე ეტაპის ძირითადი სიმბოლო გახდა. კლანის წევრები ღამის რეიდებისას ლათინურ ცეცხლმოკიდებულ ჯვარს ატარებდნენ. ჯვრის გამოყენება კლანის საქმიანობის მეორე პერიოდს უკავშირდება, როდესაც შეკრებებისას ჯვრებს ანთებდნენ და ანთებდნენ შეკრების ადგილს. კლანის საქმიანობის პირველ პერიოდში ჯვარი არ გვხვდება (Hate on Display, <https://www.adl.org/resources/hate-symbols/search?page=3> hate symbols).

თეოტოკანიათა უზენაესობის მოძრაობის წევრები ასევე იყენებდნენ თასის ფორმის ვარცხნილობას საკუთარ სიმბოლოდ თუ ლოგოდ, რომელიც ამერიკელ ტერორისტს დაილან რუფს უკავშირდებოდა. 2015 წელს დაილან რუფი ჩარლსტონში (სამხრეთ კაროლინა) შევიდა აფრიკულ მეთოდისტურ ტაძარში წირვის დროს და წირვის დასრულების შემდეგ ცეცხლი გაუხსნა მლოცველებს. თავდასხმას რამდენიმე მლოცველი შეეწირა. ამ ტერაქტის შემდეგ რუფს მიმდევრები გამოუჩნდა, რომლებმაც სიმბოლოდ რუფის ვარცხნილობა აიღეს.

⁷ ისრებიანი ჯვრის გამოსახულებას საკუთარ სიმბოლოდ იყენებდა უნგრეთში 1935-45 წლებში მოქმედი ფაშისტური პარტია, რომელსაც ასევე ისრის ჯვრის პარტიას უწოდებდნენ. ამ პარტიის შემდეგ ჯვრის სიმბოლოდ გამოყენება დაიწყო თეოტოკანიათა უზენაესობის და ნაციისტების დაჯგუფებებმა. მაგ., აშშ-ში მისისიპიში დაფუძნებული თეოტოკანიათა უზენაესობის დაჯგუფება ისრთან ჯვარს იყენებდა საკუთარ ლოგოდ (Hate on Display, <https://www.adl.org/resources/hate-symbols/search?page=3> hate symbols).

იარაღი

ხმალი ბრძოლის ისტორიული იარაღია. მას ბევრი ექსტრემისტული ძალადობრივი დაჯგუფება იყენებს საკუთარ სიმბოლოდ როგორც ლოგოზე, ასევე დროშებზე. პალესტინის *ისლამური ჯიჰადი*, *ალ-აკსას წამებულთა ბრიგადები*, *კავკასიის საამირო*, *ჰეზბოლა*, *ჰამასი* როგორც წესი ხმალს გამოსახავს საკუთარ სიმბოლოდ, რაც მათ ბრძოლას ასახავს. საინტერესოა რომ ხმალი ასევე გამოსახულია არაისლამური ექსტრემისტული დაჯგუფებების ლოგოებსა და დროშებზე. ასეთი დაჯგუფებებია: *ფარკი* კოლუმბიაში, ALF აშშ-ში, *პალესტინის გათავისუფლების სახალხო ფრონტი* (Terrorism Imagery Recognition, <https://info.publicintelligence.net/SDLECC-TerroristImagery.pdf>).

დედამიწა

ექსტრემისტული ძალადობრივი დაჯგუფებები საკუთარი ლოკალური საკითხების და კონფლიქტების გლობალიზაციისთვის ლოგოდ დედამიწას იყენებს. ასევე ჯიჰადისტური დაჯგუფებები, როგორიცაა *ალ-კაიდა*, საკუთარი გლობალური ჯიჰადის აღსანიშნავად დედამიწას სიმბოლოდ იყენებს (Combating Terrorism Center, 2023, <https://ctc.westpoint.edu/ctc-sentinel/>). ფილიპინებში მოქმედი *აბუ საიფის* დაჯგუფების ლოგოზე გამოსახული იყო დედამიწა, ყურანი და ხმალი, თუმცა მას შემდეგ, რაც დაჯგუფება გაერთიანდა ე.წ. ისლამურ სახელმწიფოში, დაჯგუფების ლოგო შეიცვალა.

ცხოველები

ცხოველების გამოსახულება აქტიურად გამოიყენება სხვადასხვა ექსტრემისტულ დაჯგუფებებში. მათ შორის გამორჩეულია ამერიკაში მოქმედი *შავი ავაზების*⁸ რევოლუციური დაჯგუფება, რომელიც შავკანიანთა დაჯგუფებებს შორის დიდი გავლენით გამოირჩეოდა XX საუკუნის 60-იან წლებში. ორგანიზაციის წევრები ატარებდნენ შავი ტყავის პიჯაკებსა და ბერეტებს, რითიც საკუთარ გზავნილს ავრცელებდნენ ხალხში (Nacos, 2016, 91). დაჯგუფების ლოგოს "შავი ავაზა" რაც შეეხება, ეს ლოგო სამმა ქალმა შექმნა, თუმცა ისინი ერთმანეთს არ იცნობდნენ და დამოუკიდებლად შექმნეს დაჯგუფებისთვის ლოგო.

შავი ავაზების ორგანიზაციის ლოგო მის იდეოლოგიას შეესაბამებოდა. დაჯგუფების წევრები საკუთარ თავს ტერორისტებად არ თვლიდნენ, არამედ შავკანიანი ხალხის დამცველებად მიიჩნევდნენ. ავაზაც ამიტომ გამოიყენეს ლოგოზე, რომ მათი მოსაზრებით, ეს ცხოველი პირველი არ ესხმის თავს განსაკუთრებული საჭიროების გარეშე. *შავი ავაზების* დაჯგუფების ლიდერი ხსნიდა, რომ მისი წევრები *კუ კლუეს კლანის* ქმედებების საპასუხოდ რეაგირებდნენ და მათ კი არ დაიწყეს პირველებმა თავდასხმები, არამედ იძულებული გახდნენ, ამერიკაში შავკანიანთა დასაცავად ემოქმედათ.

კიდევ ერთი დაჯგუფება, რომელიც აშშ-ში ჩამოყალიბდა და ლოგოდ ცხოველის გამოსახულებას იყენებდა, არის მემარცხენე რადიკალური დაჯგუფება *სიმბიონისტური გათავისუფლების არმია*. ეს ორგანიზაცია XX საუკუნის 70-იან წლებში დაარსდა და მიზნად ისახავდა კაპიტალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლას. დაჯგუფებამ სიმბოლოდ შვიდთავიანი კობრას გამოსახულება აირჩია. ქინგი წერს, რომ ორგანიზაციას აქვს 170 000 წლის ისტორიის მქონე სიმბოლო, რომელიც ერთ-ერთი პირველია იმ სიმბოლოებს შორის, რასაც ხალხი ირჩევდა ღმერთის და სიცოცხლის აღსანიშნავად (King, 9). ქინგი ასე ხსნიდა დაჯგუფების სიმბოლოს: "*კობრას ორი-ორი თავი ორივე მხარეს გამოხატავს სიცოცხლის ოთხ პრინციპს: მზე, მთვარე, მინა და წყალი. სამი ცენტრალური თავი აღნიშნავს ღმერთს და სამყაროს და მათ ღმერთის თავები ეწოდებათ*" (King, 9).

ციფრი "შვიდი" ანტიკური დროიდან მოყოლებული საკრალურ ციფრად ითვლება ბუდჰიზმში, ინდუიზმში, ჩრდ. აფრიკის რელიგიებში, სამხრეთ ამერიკელ ინდიელებს შორის. კობრას შვიდი თავიდან თითოეული, რომელიც *სიმბიონისტური გათავისუფლების არმიის* სიმბოლოა, სხვადასხვა მნიშვნელობის მატარებელია და ორგანიზაციის შვიდ პრინციპს აღიარებს: "უმოჯა" კავშირი, გაერთიანება, "ქუჩაგლია"

8 სრული სახელია "შავი ავაზების თავდაცვის პარტია".

– თვითგამორკვევა, "იჰმა" – კოლექტიური შრომა და პასუხისმგებლობა, "ნია" – მიზანი, "კუმბა" – მემოქმედებითობა, "უჟამაა" – თანამშრომლობა, "იმანი" – რწმენა (ANON, 1974, <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/seven-principles-symbionese-liberation-army-terrorism-hearings>).

გველის გამოსახულება ასევე გამოიყენება ესპანეთში მოქმედი ბასკების სეპარატისტული მოძრაობა – ეტას – მიერ. ორგანიზაციის ლოზუნგის "შეინარჩუნე ორივე" (Bietan Jarrai) დიზაინი ორი ფიგურისგან შედგება: ნაჯახზე დახვეული გველი. გველი წარმოადგენს პოლიტიკას, ნაჯახი კი – ბრძოლას.

ციფრები

საინტერესო კვლევის საკითხია ციფრების სიმბოლოებად გამოყენება. ასეთ ციფრებში/რიცხვებში მედის რვა (H8), რაც სიძულვილის აღმნიშვნელია (H – eight=HATE), 14 ანუ თოთხმეტი სიტყვა⁹, 14/88 ანუ თოთხმეტი სიტყვა და ანბანის მე-8 ასო, 88¹⁰ (თეთრი უზენაესობის დაჯგუფებები).

ფსიქოლოგიის მიხედვით, სიმბოლოები ადამიანის გონებაზე გავლენას ახდენს, რაც იძლევა იმის გაგების საშუალებას თუ როგორ შეიძლება რადიკალიზმის და ექსტრემიზმის რიტორიკა სიმბოლოების მეშვეობით უკეთ ვრცელდებოდეს. სიმბოლოების გამოყენება თავდასხმისას საშუალებას აძლევს თავდამსხმელებს ფართო აუდიტორიაზე ეფექტი მოახდინოს. ვიზუალური პროპაგანდის ეფექტი რომ წარმატებული იარაღი გახდა, ეს დაადასტურა ტერორიზმის ისტორიაში სხვადასხვა დაჯგუფებების მიერ ვიზუალიზაციის გამოყენებამ. ამასთანავე, ადამიანს შეიძლება ბოლომდე არ სჯეროდეს ამა თუ იმ დაჯგუფების იდეოლოგიის, მაგრამ მიკუთვნებულობის გაცდა ერთ-ერთი მთავარი მოტივატორია ექსტრემისტულ დაჯგუფებებში განევრიანებისთვის. ამაზე მიუთითებს სტატიაში მოტანილი ის სიმბოლოები, რომლებსაც რადიკალური დაჯგუფებები იყენებენ წევრების მოსაზიდად.

გამოყენებული ლიტერატურა

ბერაძე, გ. (1999). ისლამი, ენციკლოპედიური ცნობარი, თბილისი: "ნეკერი".

Husain, M., (2003). *Global Islamic Politics*, New York: Longman

ANON, (1974). *Seven Principles of the Symbionese Liberation Army* (From Terrorism hearings before the house committee on Internal security, Part 3, 93rd Congress, 2nd Session, June, July and August, 1974-SEN CJ-17654, US Congress United States, US Department of Justice, Office Of Justice Programs, at <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/seven-principles-symbionese-liberation-army-terrorism-hearings>

Bahari, M. and Muhammad Haniff Hassan, (2014). "The Black Flag Myth: An Analysis from Hadith Studies", *Counter Terrorist Trends and Analyses*, Vol., 6, No. 8, September, 15-20

Bastawi, Al-, Dr. 'Abd al-'Alim 'Abd al-'Azim, al-Mahdi al-Muntazar fi Dhaw-i al-Ahadith wa al-Athar al-Sahihah wa Aqwal al-'Ulama wa Ara al-Firaq al-Mukhtalifah, Beirut: Dar Ibn Hazm; 1st edition, 1420 H, # 2

Foreign Terrorist Organizations, *Counterterrorism Guide*, Office of the Director of National Intelligence at <https://www.dni.gov/nctc/ftos.html>

Hate on Display, Hate Symbols Database, at <https://www.adl.org/resources/hate-symbols/search?page=3> hate symbols

"'Masjid Qiblatain': The mosque where Muslims prayer direction changed from Jerusalem to Makkah",

(2018) Arab News, 3 June, at www.arabnews.com/node/1314911/saudi-arabia, last accessed on 23 April, 2023

9 "ჩვენ უნდა დავიცვათ ჩვენი ხალხის არსებობა და თეთრკანიანი ბავშვების მომავალი" (ინგ. We must secure the existence of our people and the future of white children"), რაც ინგლისურ ენაზე 14 სიტყვისგან შედგება.

10 88 არის ჰიტლერის ანუ Heil Hitler კოდური რიცხვი.

Robson, J., "Hadith", The Encyclopedia of Islam edited by B.Lewis, Ch. Pellat, J. Schacht, Brill, Leiden, Coluze@co, London, 1986, pp.23-28

Schacht J., Hanabila, The Ecncyclopaedia of Islam edited by B.Lewis, Ch. Pellat, J. Schacht, Brill, Leiden, Coluze@co, London, 1986, 153-164

Terrorism Imagery Recognition, San Diego Law Enforcement Coordination Centre, at <https://info.publicintelligence.net/SDLECC-TerroristImagery.pdf>

What Does Its Chosen Banner Say about ISIS?", npr, November 22, 2014,

<https://www.npr.org/2014/11/22/365993105/what-does-its-chosen-banner-says-about-isis>

Combating Terrorism Center, 2023, <https://ctc.westpoint.edu/militant-imagery-project/0269/>

King, Brian John, *Death To The Fascist Insect: Symbionese Liberation Army*", Spurl Editions Nacos, Brigitte L., (2016). Terrorism and Counterterrorism, Fifth Edition, Routledge.

Sunan Ibn Majah, Hadith, 4048

SYMBOLS IN VIOLENT EXTREMIST ORGANIZATIONS

In modern times violent extremist organizations use different symbols for spreading their ideology, messages and goals. Extremist groups use graphics of animals, graphic marks or signs, numerals, tattoos as their symbols. Some groups have their own flags and logos (ISIS, Hezbollah, Kach, Symbionese Army), while others have special tattoos, anthems or even songs (Hamas, Taliban).

The type of symbols is connected to organization ideology and tactics to fight. So violent extremist groups often borrow religious signs from different religions to show their belonging to the concrete religious community (Al-Qaeda, ISIS, Hezbollah). The terrorist organizations such as Palestinian groups fighting against the occupation often use patriotic logos painted the territory of their country and weapons on, which symbolize their struggle for liberation and freedom.

Not all signs are designed or created by these radical violent organizations, but some are borrowed from history.

The research tries to find out the diversity of symbols used by the different violent extremist organizations and analyze the reasons what are the roots of usage the symbols by these groups.

Key words: violent extremist organization, logo, symbol, flag, terrorism